

# Ett liv värt att leva

Predikan på Trettondag jul 2019

St Peters kyrka, Stockholm

*Evangelium: Matt 2:1-12 och Joh 8:12*

*Sune Fahlgren*

## **Introduktion**

– I den här predikan vill jag först säga något om berättarkonsten i Bibeln och hur den används för nå in i våra liv med det underbara budskapet att Gud blivit människa; *Som Jesus är – och som han är redan som barn – så är Gud*. Sedan låter jag den här berättelsen om stjärntydarna få visa på det liv som är värt att leva.

## **Berättarkonst**

I julhelgen var jag i Betlehem, och jag fick bevittna hur Mellanöstern än idag sjuder av historier, myter och liknelser. Vid måltider, i gränder och inne i basarer berättar man för varandra. Allt det sanna, goda och sköna i världen förmedlar man till varandra genom sagoliknande berättelser och ordspråk. Även dagspolitiken diskuterar man med hjälp av liknelser och berättelser som ifrågasätter det till synes självklara.

I allt detta berättande är *poängen* det viktiga; alltså finns sanningen i den djupa meningen och inte bokstaven. En bra berättelse kan dessutom lära oss konsten att tänka allt annorlunda.

Evangeliernas berättelser om allt förunderligt kring Kristi födelse är som orientaliska portar in i evangeliernas värld. De gör inte anspråk på att vara dokumentär historia i modern mening, även om de är väl inplacerade i tid och rum. Syftet är att åhörarna ska förstå *innebörden* i Jesu födelse.

En bra berättelse väcker också fantasin och får tankarna att vandra iväg. Det är lätt att dras med, också i berättelserna om Jesu födelse. Tänk bara så många *olika slags* julkrubbor det finns. Och vem har inte spelat Maria,

herdarna och de vise männen i något julspel – utan ett manus eller regi. Vi lockas att själva brodera ut berättelsen – och vi gör det.

### **Utbroderingar och kontraster**

Även den berättelse som vi hört idag från Matteus evangelium är lätt att *brodera ut*. De österländska stjärntydarna blev med tiden *tre*, och de fick *namnen* Kaspar, Melkior och Baltasar. De sägs *komma från olika delar* av den då kända världen: Europa, Afrika och Asien. Därför rider de också på *tre olika djur*: häst, elefant och kamel.

Poängen är tydlig i denna berättelse och i dess många utbroderingar: stjärntydarna, magerna, representerar *hela mänskligheten*.

Litterärt sett är berättelsen om stjärntydarna en sammansättning av budskapet i Psalm 72 och Jesaja 60. Enligt dessa heliga texter skall folk från *hela* världen samlas och hylla Guds Messias – med ”guld och rökelse”. Saba och Midjan nämns som folk som kommer. I julspel och i julkrubbor hemma i Norrland brukade det också vara folk från Lappland och Grönland, Kongo och Korea, från Sydamerika och Sverige; alla folk söker Frälsaren.

Nu förstår vi varför Trettondag jul går i *missionens* tecken i vår kyrka. Equmeniakyrkans församlingar avslutar idag sin insamlingskampanj till internationell mission. Mission handlar om alla folk, och den som deltar i Guds mission får ett liv värt att leva. Ni kommer att få höra mer om det idag.

Likt Jesu liknelser innehåller ofta en berättelse i Bibeln starka *kontraster*. I dagens evangelium ligger den största kontrasten mellan *Kung Jesus* och *Kung Herodes*. Ser du kontrasterna?

- *Värnlöshet* mot Säkerhet
- Ett *stall* mot ett palats.
- Inre *frid* och frihet mot brutalt våld.
- *Lamm* mot stridshästar
- *Tillit* mot misstänksamhet.
- *Glädjens* stjärna och Rädslans mörker.
- Den ene väcker *tillbedjan*. Den andre fruktan.

Konstrasterna i berättelserna ifrågasätter alltså det till synes självklara, och de gör oss intresserade av det vi inte vet. Vi vänjer oss så lätt vid säkerhetstänk, gatuvald, konspirationstankar, rädslor. Som om det vore normalt. Berättelserna lockar oss att få veta mer om det vi inte har så mycket av: förundran, frihet, tillitsfulla relationer, inre frid ...

### **Ickevåldet och inkarnationen**

Jag vill ge några kommentarer kring Kung Herodes i dagens evangelium: Herodes-härskare kommer och går. De allra flesta är redan glömda, trots att de var berusade av sin styrka och alltid ville få sista ordet. Några av de värsta Herodes-härskarna i modern tid kan vi namnen på: Stalin, Hitler, Slobodan Milosevic, Pinochet, Mugabe.

Ingen Herodes-härskare har lyckats bevisa att deras program med våld och förtryck gör världen bättre. Ändå är nya Herodes igång. Till exempel har jag i julhelgen hört de palestinska mödrarnas ramaskri när deras barn och unga dagligen sätter livet till i Gaza. Eller de fattiga från Honduras som inte släpps in i Trumps USA. Ändå: Ingen Herodes-härskare kan krossa människors längtan efter rättvisa, eller hindra dem från att hoppas på Gud.

*– Har Kung Jesus lyckats få bukt på fanatismen, våldet och rovdriften i världen? Har lärjungar till Kung Jesus lyckats dämpa vapenbruk och miljöförstöring?*

Först måste vi konstatera att Jesu radikala ickevåld och hans budskap om samspel med skapelsen *lockar alltjämt* till efterföljelse. De kristnas ickevåldslinje i det heliga landet liknar en myras kamp mot en elefant, lilla Davids möte med Goliat, *men den linjen vinner mer och mer gehör*. Andra nutida exempel på inflytandet från Kung Jesus är Mahatma Gandhi, Martin Luther King, Plogbillsrörelsen och Greenpeace. *Har du känt inflytandet från Kung Jesus?*

När Kristi födelses fest firas i Betlehem lyfter man fram hur *skyddslöst* barnet var. (Berätta om den katolske ärkebiskopen Pizzabella och alla präster som valde att gå till fots till födelsekyrkan, utan ridande poliser eller vaktstyrkor runt sig.)

I dagens evangelium faller *korsets skugga* över krubban. Herodes säger att han vill komma och hylla barnet, men vi vet vad den hyllningen innebar (folkmord på unga grabbar)! Därför är *julgranen* en viktig symbol för de kristna i det heliga landet. Den avhuggna julgranen ses som ett korstrå i julfirandet. Redan i födelsens under, i inkarnationen, förebådas en Kristi påsk, självutgivande död.

Betoning av skyddslösheten och självutgivandet i berättelsen har alltså ett mycket starkt budskap. Jesu födelse är en uppenbarelse av vem Gud är i en brusten och osäker värld. Därför kallas denna dag för *Epifania* i östkyrkorna, och firas som Kristi födelses fest. Epifania är ett grekiskt ord som betyder uppenbarelse. I inkarnationen uppenbarar sig Gud. *Så som Jesusbarnet är, så är Gud.*

När Krist födelse firas på rätt sätt, då förkunnas en *motbild* till alla former av självförhärligande. Inkarnationen avslöjar maktbegär, fanatism och härskartekniker. Därför är det många fler än Kung Herodes som fyllts av skräck inför Jesus och den nya världsordning han förkunnade. Från sin första dag på jorden har Herodes-härskare försökt röja honom ur vägen.

Guds härlighet i Jesusbarnet står alltså i skarp kontrast till världslig makt och framgång. Kristus bär inga juveler eller vapen. Jesus lever enkelt och fredfullt. Stjärntydarna grips av förundran inför Guds härlighet och tillber Jesus. Att de böjer knä i tillbedjan visar att de tog emot uppenbarelsen.

Kristi födelses fest är ett glädjebudskap i det offentliga rummet. Varje julafton i arrangerar de kristna församlingarna i Betlehem glädjefyllda parader genom stadens gator och gränder för att hylla Jesus. Och överallt är det fullt med folk som lyssnar och gläds. I år var det mer än 35 scoutkårer som paraderade och spelade musik på säckpipor, blåsinstrument och trummor. Tänk om kyrkorna i Stockholm skulle våga göra en sådan alternativ jul till köpfesten: en offentlig fest mitt i vintermörkret med gemenskap, christmas carols och enkelhet.

I Ryssland pågår idag jublande processioner genom vintriga landskap. Över Etiopiens raggiga berg går kristna idag och sjunger om Guds härlighet i

Jesus Kristus. Lovsångerna och de offentliga processionerna i juletid ger mänskligheten styrka och uthållighet.

Vi kan konstatera att Matteus berättelse om de österländska astrologerna är ingen dokumentär, men den är alldeles sann. *Den lär oss*: Den högste, Gud, är klädd i fattigdom, solidaritet och självutgivande kärlek. *Den lär oss* också: Världslig makt är rädd, svekfull, överilad – men totalt oförmögen att döda Gud och släcka människornas längtan efter ett liv värt att leva.

Berättelsen handlar också om oss här idag.

*– När vi ser Guds härlighet, kommer vi att väljer en annan väg än vad som förväntas av oss? Kommer vi att finna ett liv värt att leva?*

### **Stjärntydarna som förebild**

Jag vill helt kort brodera ut berättelsen och sätta mitt och ditt namn på stjärntydarna. Vi har också erfarenheter av tecken på en större verklighet. Vi har också ledstjärnor. Vi söker också ett liv värt att leva.

Låt oss börja med de *drivkrafter* som får oss att lämna våra komfortzoner och självklarheter och i stället följa vår längtan.

#### *1. Sökandet*

Det vi inte har, men anar finns, måste vi söka efter. Längtan efter efter livsmening är en stark drivkraft som sätter oss i rörelse.

Här börjar ett liv värt att leva under 2019: Inte i ett sökande efter att få materiella behov tillfredsställda, utan en djupare längtan – efter samhörighet, efter mening, efter att få utforska tron. Denna djupa längtan ger också rum för tvekan och ovisshet. Det låter paradoxalt i dessa tider när snabba beslut och tvärsäkerhet råder.

Livet är inte bara de val vi gjort och gör. Stjärntydarnas sökande förde dem till Jerusalem. De trodde att där skulle de finna vad man sökte efter. De märkte inte ens att de förlorat ljuset, *men de kom så småningom rätt i alla fall*. De fastnade inte i Herodes visioner, eller i andras råd och anvisningar. När vi ser tillbaka på våra liv upptäcker vi kanske att vi inte har valt vägen, utan Vägen har valt oss. *Den som följer sin längtan får ett liv värt att leva.*

## 2. Enkelheten

Öppenhet, sökande, längtan leder oss till Gud *såsom Gud är*, bortom våra förut fattade meningar. Så här uttryckte påve Franciskus det i julnattsgudstjänsten: "Stående inför julkrubban förstår vi alla att livets kost inte är materiella rikedomar utan kärlek, inte glupskheter utan välvilja, inte vräkighet utan *enkelhet*."

Detaljen om stjärntydarnas gåvor – guld, rökelse och myrra – visar att de trodde att de skulle finna en vanlig kung. I dåtidens värld hyllades nya kungar för att givarna skulle erhålla fördelar, privilegier.

Jesus Kristus är alltjämt sanningen om skönhet och glädjen i enkelhet. Jakten efter pengar och fördelar förmörkar livet. Guds ljus ledde stjärntydarna och leder oss till en uppgörelse med girighet och materialism. Den som följer den stjärnan *finner i enkelheten ett liv värt att leva*.

## 3. Mottagandet

Vändpunkten i berättelsen var att stjärntydarna fick Guds gåva innan de gav sina gåvor. I det barnet mötte de Guds villkorlösa kärlek.

Ett liv värt att leva är att dagligen få ta emot villkorlös kärlek. *Vi älskar därför att Gud först älskat oss*. Det man inte har, kan man inte ge. Den som erfarit nåd, kan förmedla nåd till andra. Att få ge vidare Guds ljus i en mörk värld, det är minsann ett liv värt att leva.

## 4. Förundran

Stjärntydarna böjde sina knän i tillbedjan. *Tillbedjan är att älska*. Det är mycket lättare att ha makt över människor än att älska människor; det är lättare att äga livet än att älska livets Gud.

Likt Amos Oz, den israeliske författaren som nyss avled, vill jag säga: "Det är slöseri med tid att vara pessimist och passiv." Och jag vill tillägga: Det är slöseri med tid att inte tillbe Gud. Det är slöseri att inte ge sig hän och älska Gud. Ett liv värt att leva är fullt av förundran. Så var det för stjärntydarna. Så är det för oss här och nu. *Amen. Låt oss be*.